

Изграждане на системи за ранно детско развитие

- ▶ Резултатите от нови проучвания идентифицират стратегии, които могат да се прилагат от държави, изграждащи системи за ранно детско развитие.
- ▶ Изследователите са проучили 6 държави с добре развити системи за образование и грижи в ранна детска възраст.
- ▶ Сред основните изводи е необходимостта от зачитане на местния контекст, когато става въпрос за отделните елементи на системите.

Шарън Лин Кейгън,
Професор по ранно детско развитие и семейна политика

Кейтлин М. Дермоди,
Асистент „Изследвания“
Национален център за децата и семействата,
Колеж за учители,
Колумбийски университет, Ню Йорк, САЩ

Много държави бързо разширяват обхвата на своите програми, насочени към малките деца и семействата, но често тези програми не предлагат високо качество, не са равномерно разпределени, ефективни или устойчиви. Националният център за образование и икономика на САЩ подкрепи проучвания, в рамките на които се извърши сравнителен анализ на шест държави с напреднали системи за образование и грижи в ранна детска възраст (ОГРДВ) - Австралия, Англия, Финландия, Хонг Конг, Сингапур и Южна Корея, с цел идентифициране на практики, стратегии и механизми, които могат да подпомогнат лидерите в планирането и внедряването на системи, подходящи за контекста в техните държави.¹

Констатациите, поредица от проучвания публикувани под името „Ранен напредък“ водят до формулиране на четири ключови поуки.

1. Различни контексти, различни системи

Във всички изследвани държави системите за ОГРДВ отразяват и се отнасят към два типа контекст:

- социално - културен (ценности, вярвания, традиции, религии) и
- икономически и политически (демография, социално мислене/ движения, ръководство на правителствата, финансиране).

Социално-културният контекст е в основата на замисъла и педагогическата ориентированост на услугите. Така например, ако в светогледа, а понякога и в основния закон на една държава, децата са ценност и заслужават доверие и грижа, услугите са по-общодостъпни и изискват по-малко отчетност пред правителството. Икономическият и политическият контекст влияят върху наличието на финансиране за системите за ОГРДВ и траекторията и естеството на тяхното прилагане. Например, по време на социални кризи, когато жените са необходими в работната сила, финансирането на грижите за деца може да се увеличи драстично.

¹ Основните изследователи по проекта включват Ребека Бул (Сингапур), Шарън Лин Кейгън (САЩ), Кристина Кумпулейнен (Финландия), Мугеонг Мун (Република Корея), Нирмала Рао (Хонг Конг), Кейти Силва (Англия), и Колет Тейлър (Австралия). Шестте държави са избрани на базата на резултатите по математика от Програмата на ОИСР за международно оценяване на учениците (PISA) и доклада Starting Well на Отдала за икономическо разузнаване 2012).

Изследваните страни се различават значително по отношение на местния контекст. Например Финландия предлага повечето услуги чрез големия публични сектори и така ОГРДВ почти изцяло се субсидира от държавни средства. За разлика от това, трите азиатски държави функционират в съответствие пазарна фискална стратегия и разчитат повече на частните услуги.

2. Много услуги, много стратегии

В изследваните държави има изобилие от услугите за малки деца и техните семейства. Те включват програми за патронаж, политики за платен семеен отпуск, субсидии за здравеопазване, подкрепа за родителите, грижи за децата, ясли, обучение на учители, помощ за семейства в риск и усилия в посока подпомагане на преходните периоди.

Услугите, които държавите предоставят, имат следните общи характеристики. На първо място, те започват да се предлагат на ранен етап: повечето държави предоставят пред- и перинатални грижи за майките и семействата. На второ място, предлагането на услугите продължава през цялото детско развитие, с подходящи за възрастта програми и усилия за подпомагане на преходните периоди в детското развитие - подкрепа за бебета, проходящи деца, деца в предучилищна възраст и деца в най-ранните години в училище. На трето място, услугите се наблюдават от множество министерства и обикновено се

*Paid family leave is one of the services provided in the studied countries.
Credits: Sukjai Photo/Adobe Stock*

финансират от различни източници, като се използват стратегии, базирани както на търсенето, така и на предлагането.

Съществуват и значителни разлики по отношение предоставянето на услуги. Някои държави отдават по-голям приоритет на най-ранните години на децата, други на годините, непосредствено предхождащи постъпването във формалната образователна система. Методът и темпото на организиране, предоставяне и оценяване на програмите и политиките също варират.

3. Ясни, общи градивни елементи

Контекстът има значение: никоя държава не може да приеме изцяло системата на друга държава. Независимо от това, висококачествените системи споделят общи структурни и функционални елементи. „Ранен напредък“ (Kagan, 2018; Kagan and Landsberg, 2019) идентифицира 15 „градивни елементи“ на системите и ги организира в пет стълба:

- силни основи на политиката, които отчитат уникалния контекст и потребностите на заинтересованите страни и обществеността
- всеобхватни услуги, достатъчно финансиране и координирани механизми за управление
- знаещи и подкрепяни учители и семейства, които могат да изградят общност чрез ангажираност и ефективно лидерство
- информирана, индивидуализирана и продължаваща педагогика, която насърчава дете-базирано учене
- ефективно събиране и използване на данни за подобряване на политиките и програмите.

Най-важното е, че успешните държави имат подходящ стратегически в своите усилия за създаване на структурно и функционално съответствие между своите услуги за ОГРДВ. Те разбират, че работата по един стълб или градивен елемент засяга другите стълбове и по този начин планират синергии, които укрепват системата като цяло.

Така например, всяка от изследваните държави разполага с национална рамка на учебната програма - задължителна политика или възприети насоки, описващи как и какво трябва да учат децата. Тези рамки изграждат координация между различните учебни програми и често от тях се ръководят политики и практики, свързани с различните градивни елементи или стълбове (като например разработване на стандарти за професионално развитие, установяване на критерии за мониторинг на програмите и предоставяне на финансови стимули). Чрез планиране на синергията между стълбовете и основните градивни елементи, държавите постигат по-голяма философска и практическа интеграция по отношение на ОГРДВ. Освен това те постигат системни резултати - качество на услугата, равнопоставеност, справедливост, устойчивост и ефективност –далеч по-ефективно и ефикасно, отколкото чрез фокусиране върху отделен градивен

елемент или стълб.

В заключение, ако възприемат тези четири урока и се насочат към основните стълбове и градивни елементи, държавите могат да развият полезни и стратегически идеи за създаването на различни видове ефективни системи за ОГРДВ, от които се нуждаят тяхното общество и техните деца.

→ Статията онлайн - earlychildhoodmatters.online/2020-26

ЛИТЕРАТУРА

Economist Intelligence Unit. (2012). *Starting Well: Benchmarking early education across the world*. Available at: http://www.lienfoundation.org/sites/default/files/sw_report_2.pdf (accessed April 2020).

Kagan, S.L. (ed.). (2018). *The Early Advantage 1 – Early Childhood Systems that Lead by Example: A comparative focus on international early childhood education*. New York: Teachers College Press.

Kagan, S.L. and Landsberg, E. (eds). (2019). *The Early Advantage 2 – Building Systems that Work for Young Children: International insights from innovative early childhood systems*. New York: Teachers College Press.

Изготвянето на превода на български на тази статия от списание "Въпроси за ранното детство" е осъществено по инициатива на фондация "Бернард ван Лейр" и Международната асоциация "Стъпка по стъпка", в сътрудничество с членовете на асоциацията фондация "За Нашите Деца", фондация "Тръст за социална алтернатива" и Фондацията за децата в риск по света.